

Umsögn Öldu um 224. mál, 150. löggjafarþingi
– frumvarp um friðlýsingu Íslands fyrir kjarnorkuvopnum og bann við umferð
kjarnorkuknúinna farartækja

Reykjavík, 16. maí 2020

Alda lýsir yfir eindregnum stuðningi við að frumvarp þetta verði samþykkt hið fyrsta.

Almennt um frumvarpið

Mjög mikilvægt er að Ísland bætist í hóp þeirra ríkja sem hafa friðlýst sín yfirráðasvæði fyrir kjarnorkuvopnum. Kjarnorkuvopn eru mikil hættu fyrir mannkynið og lífið á jörðinni, og í því ljósi mikilvægt að gera allan flutning, geymslu og þróun kjarnorkuvopna erfiðari fyrir alla aðila, einnig erlenda aðila sem kunna vilja nýta íslenskt landsvæði til slíkra athafna. Mikilvægur hluti þessa frumvarps er að brot á lögnum, ef frumvarpið yrði samþykkt, yrðu refsiverð fyrir dómstólum. Slíkt er vitanlega mikilvægt til að minnka líkurnar á brotum á lögnum.

Athugasemdir við umsögn Utanríkisráðuneytis Íslands

Alda vill benda á nokkur atriði úr umsögn Utanríkisráðuneytis Íslands, dagsett 10. apríl 2018, og var send inn vegna sambærilegs máls sem flutt var áður (mál nr. 214/148). Í umsögn ráðuneytisins eru talin upp allnokkur atriði sem virðast eiga að sýna fram á að setning laga byggd á frumvarpinu sé óþarft, því lagabókstafur, yfirlýsingar ráðamanna eða annað séu til fyrir. Á meðal þessara atriða eru þessi hér:

- Svo virðist vera sem áratugagamlar yfirlýsingar stjórnáráðmanna Ólafs Jóhannessonar og Geirs Hallgrímssonar eigi að duga til að gera ljóst hver afstaða Íslands er í samtímanum hvað kjarnorkuvopn varðar. Þennan hluta umsagnarinnar er hæglega hægt að skilja á þann veg að lagasetning sé því óþörf. Hins vegar er ljóst að líkar yfirlýsingar eru ekki jafngildar lögum og ekki hægt að framfylgja þeim fyrir dómstólum.
- Í umsögninni er fjallað um þingsályktun frá 23. maí 1985, í sama samhengi og yfirlýsingarnar sem nefndar voru að ofan, en slíkar þingsályktanir eru tæplega jafngildar lögum og ekki hægt að framfylgja fyrir dómstólum. Auk þessa, þá tekur þessi þingsályktun eingöngu til staðsetningar kjarnavopna á Íslandi, en ekki flutning, og er því annars eðlis en umrætt lagafrumvarp.
- Í umsögninni er vísað til 169. gr. a. hegningarlaga frá 1940, sem varðar notkun, flutning, breytingu, losun eða dreifingu kjarnakleyfra efna þannig að fólk sé sett í hættu, og nefnt að nú þegar sé því hluti af því sem frumvarpið nær til lögsett. Viss munur er þó á hegningarlögnum og þess sem frumvarpið nær til, því frumvarpið nær til aðeins þess þegar fólk er *sett í hættu*, en frumvarpið leggur til *allsherjarbann*. Hegningarlögin myndu ekki banna flutning sem væri öruggur, en umrætt frumvarp setur bann við því. Þetta er mikilvægur munur.

Af þessu má sjá að sumt í umsögn Utanríkisráðuneytis Íslands er heldur yfirborðskennt og þarf að kanna nánar af hálfu Alþingis. Alþingi þarf að gera sjálfstæða könnun á því sem ráðuneytið heldur fram.

Um svipað mál

Alda vill í þessu samhengi minna á þingmál 70/150, sem varðar undirritun fullgildingar samnings Sameinuðu þjóðanna um bann við kjarnorkuvopnum. Afar brýnt er að samningur þessi sé fullgildur hið fyrsta, enda mikilvægt að vinna að því að útrýma kjarnorkuvopnum í heiminum.

Ísland á ekki að vera eftirbátur í þeirri viðleitni við að útrýma kjarnorkuvopnum í heiminum, heldur fylkja sér í þann hóp ríkja sem leitast við að útrýma kjarnorkuvopnum. Alda beinir því til Alþingis að samþykkja hið fyrsta bæði þingmál 70/150 og 224/150.

Fyrir hönd stjórnar Öldu,
Guðmundur D. Haraldsson, stjórnarmaður